

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Gældende ordning

Efter den gældende lov om Statens Uddannelsesstøtte, lov nr. 218 af 23. maj 1979 som ændret ved lov nr. 237 af 4. juni 1980 og lov nr. 265 af 16. juni 1980, består uddannelsesstøtten af stipendier og statsgaranterede studielån i banker og sparekasser. Stipendier er trangsbestemte, mens statsgaranti for studielån tildeles uafhængigt af ansøgers og eventuelt dennes forældres økonomiske forhold.

Indtil 1975 blev uddannelsesstøtte også givet i form af statslån, som var rentefrie i uddannelsesstiden og derefter forrentede med 1 pct. over diskontoen. Statslån som uddannelsesstøtte blev afskaffet i 1975 ved lov nr. 113 af 9. april 1975.

1979-loven ændrede ikke støtten på dette punkt, men medførte bl.a. en væsentlig forbedring af stipendiestøtten, særligt for uddannelsessøgende i ungdomsuddannelserne, og en udvidet adgang til at optage statsgaranterede lån.

Den aktuelle situation

Afskaffelsen af statslån i 1975 og indførelsen i 1979 af en støtteramme, der kan udfyldes helt eller delvist af statsgaranterede lån, har medført en kraftig stigning i optagelsen af statsgaranterede lån og dermed i statens samlede garantiforpligtelser.

For mange uddannelsessøgende har konsekvensen været en stor studiegæld, som den høje rente har gjort meget tyngende. Med den for tiden gældende rentesats fordobles det beløb, som årligt optages i lån, på 4-4½ år. Dette forhold kombineret med den voksende arbejdsløshed for nyuddannede betyder, at det kan blive vanskeligt at afvikle studiegælden, især for den, der har måttet finansiere størstedelen af sin uddannelse ved optagelse af statsgaranterede studielån i pengeinstitutter. Afviklingsproblemerne er særligt belastende i de første år efter uddannelsesstidens ophør, en periode hvor mange derudover har etableringsudgifter til bolig og familie, og hvor økonomien derfor også i øvrigt er anspændt.

For staten betyder den omstændighed, at mange ikke kan klare tilbagebetalingen, at staten som selvskyldnerkautionist må træde til og indfri de misligholdte lån i stadig flere tilfælde. Statens udgifter til indfrielse af studiegæld anslås i de kommende år at vokse fra ca. 150 mill. kr. om året i 1981 til ca. 320 mill. kr. årligt i 1985.

Også på en anden måde har de gældende uddannelsesstøtteregler haft en uheldig virkning. Mange uddannelsessøgende har således af frygt for at pådrage sig en for stor lånebyrde påtaget sig så meget erhvervsarbejde, at omfanget heraf kan hindre et fornuftigt studieforb. Derved forlænges uddannelsesstiden, eller uddannelsen afsluttes med et ringere resultat, end tilfældet ellers ville have været.

Principielle overvejelser

I de aktuelle overvejelser om uddannelsesstøtten indgår først og fremmest følgende tre studiefinansieringsformer:

1. Stipendier.
2. Statsgaranterede lån i banker og sparekasser på markedsvilkår.
3. Rentelette statslån.

Med henblik på en afgørelse af med hvilken vægt hver af disse finansieringsformer bør indgå i en samlet studiefinansieringsordning, gives i det følgende en kort karakteristik af dem i relation til følgende kriterier:

- a) Indeholder ordningen et støtteelement?
- b) Kræver ordningen, at tildeling sker efter en trangsvurdering?
- c) Sker den umiddelbare finansiering ved udbetaling fra statskassen?
- d) Har staten eller støttemodtageren den endelige finansieringsbyrde?
- e) Kan den tidsmæssige profil for gældsafvikling tilrettelægges hensynsfuldt?
- f) Kan der til ordningen knyttes en lempelsesordning efter objektive kriterier for låntagere med tilbagebetalingsvanskeligheder?